

Pak může dcera milovat svou matku dceřinou láskou a matka může svou dceru milovat mateřskou láskou, aniž by se považovaly za rivalky. Pak se může dcera přimknout k otci a milovat jej jako otce a otec se může přimknout k dceři a milovat ji jako dceru, aniž by hledal bývalou ženu nebo lásku.

Totéž platí pro *syna*. Tlak vedoucí k identifikaci s bývalým mužem nebo milým matky povolí, když jeho otec bývalého muže cítí a váží si ho, a přesto se vědomě staví mezi něj a svou ženu, kterou pojme beze zbytku za svou partnerku. Ale ať už se otec k bývalému muži či milenci chová jakkoliv, syn se může nezávisle na tom osvobodit od identifikace, jakmile si jí je vědom, když svému otci řekne, i kdyby to mělo být jen v duchu: „*Ty jsi můj otec a já jsem tvůj syn. Jen ty jsi pro mne ten pravý. S nikým jiným nemám nic společného.*“ A pokud své matce řekne, i kdyby to bylo jen v duchu: „*On je můj otec a já jsem jeho syn. Jen on je pro mne ten pravý. S nikým jiným nemám nic společného.*“

Pak se může syn přimknout k otci a milovat ho jako svého otce; a otec se může přimknout k synovi a milovat ho jako svého syna, aniž by se ho obával jako rivala. Pak se může syn přimknout i k matce a milovat ji jako svou matku a matka se může přimknout k synovi a milovat ho jako syna, aniž by v něm hledala bývalého muže či milence.

Nevědomá identifikace s někdejším partnerem rodičů vede někdy k psychóze, zejména tehdy, když musí syn zastupovat někdejší otcovu ženu, protože v rodině není dívka, nebo když musí dcera zastupovat někdejšího muže matky, protože v rodině není žádný chlapec.

Starost o Boha

RUTH Jmenuji se Ruth. Povoláním jsem farářka, ale v posledních letech se na tom hodně změnilo, protože jsem převzala větší zodpovědnost a před nedávnem byla zvolena do grémia vedení. Zjišťuji,

že si v tomto týmu musím ještě vybudovat svou pozici, a to mne zaměstnává tolik, až se mi o tom zdá.

HELLINGER Jako poslední zvolená si musíš pozici teprve vybojovat, pak teprve budeš mít vliv. Proto klidně dopřej ostatním dost času, aby přemýšleli o nezbytném, a jejich rozhodnutím jen přitakávej. RUTH Během tady toho dění a práce skupiny, během tvého hovoru já stále ještě sedím na schůzi grémia a všechno vnímám jakoby zpozdálí.

HELLINGER Chtěl bych ti něco říci o *vedení církve*. Vyznačuje se tím, že nemá absolutně žádnou důvěru v Boha, zato však nesmírně důvěřuje vlastnímu plánování. Pokud existuje Bůh, nemusejí si hlavy církve dělat tak velké starosti.

Byl tu jistý Petrus. Máme o něm zprávy z Knihy apoštolů. Když stál v Jeruzalémě před soudem, řekl jistému Gamalielovi, což byl jeden z vyšších kněží, velmi moudrá slova. Dokážeš si vzpomenout?

RUTH Víím, o čem mluvíš.

HELLINGER „Je-li to věc boží, nemůže se jí nikdo protivit. A pokud to není věc boží, zanikne sama a ani tomu není třeba pomáhat.“

RUTH Ještě jsem neskončila.

HELLINGER Vidím. Ale když se někdo ztotožní s takovým pohledem, pak sedí na grémium, aniž by byl věcí pohlcen, a v tom okamžiku může působit, aniž by jednal.

RUTH To je dobré. Ale mně něco překáží a já bych chtěla porozumět tomu, o č jde.

HELLINGER Chceš porozumět cestám božím. Může tomu být tak, že právě tehdy, když jsou věci špatně, se naplňuje vůle boží. Kdo ví?

RUTH Dojímá mne to, ale nerozumím tomu. Proč?

HELLINGER Existuje ještě jedna úvaha: kdo dokáže Boha pochopit? Jaké zlo, hovoříme-li teologicky nebo filozoficky, by dokázalo učinit něco proti Bohu nebo mu v něčem zabránit? A který dobrý to dokáže?

RUTH Nerozumím tomu, proč mi je teď tolik do pláče.

HELLINGER Musíš se rozloučit se snem malého děvčátka, které sní

o tom, že jeho láska způsobí, že se otec vrátí z války, to znamená, musíš se rozloučit se svým snem, že by něco takového mohlo být ve tvé moci. A právě o to jde v tvém případě: rozloučení se s velmi krásným snem. Je ti teď jasná souvislost?

RUTH Ne, ne tak úplně. Je zde ještě něco. Od chvíle, kdy hovoříš o vnitřním obrazu, zmítají mnou velmi zvláštní pocity.

HELLINGER Kdysi jsem také byl na jedné takové církevní konferenci a tu a tam jsem prohodil větičku o něčem, co mi připadalo správné. Ostatní kroutili hlavami, ale za rok řekl jeden z nich to samé a našel všeobecný souhlas. Když se na to podíváme tak, že ta věta celý ten rok působila, je to zábavné. I tak nenápadně lze působit v grémiu. Ale člověk musí pronést tu správnou větu.

Ke komu musejí děti rozvedené závislé matky

CLAUDIA Já hledám správnou větu pro dobrozdání, které momentálně píše. Jde o čtyřapůlletou dívku, jejíž matka je závislá na drogách.

HELLINGER Co je s otcem?

CLAUDIA Oni žijí odděleně. Otec se o dítě staral, kdykoliv byla matka na léčení, a když jeho žena, ta matka, od něj odešla, našel si novou ženu. Funguje to tak napůl. Ona má také děti – dvě.

HELLINGER O co jde v tom dobrozdání?

CLAUDIA O to, kdo se má starat o dítě.

HELLINGER Musí se o ně starat otec.

CLAUDIA A jestli otec své dítě ubytuje na delší dobu u svých rodičů, bude to v pořádku?

HELLINGER Ne, musí děcko vzít do rodiny. I jeho žena si přece přivedla dvě děti. Pokud přivede svoje i on, bude to vyrovnáno a vztahu to jen prospěje. Už proto by to bylo přiměřené, i kdybychom odhlédli od faktu, že pro dítě by to tak bylo nejlepší.

CLAUDIA Dítě tedy musí od své závislé matky pryč?

HELLINGER Ano, pryč od matky narkomanky.

CLAUDIA A co bys doporučoval pro dobu, kdy se z toho matka dostane, řekněme tak za jeden za dva roky?

HELLINGER Dítě bude muset zůstat u otce.

CLAUDIA I když je to děvčátko?

HELLINGER I přesto musí k otci.

CLAUDIA A jak je tomu s právem dítěte vídat druhého rodiče, jak často by směla matka své dítě vídat?

HELLINGER Na to má plné právo, z toho titulu, že je matka toho dítěte. A to právo musí zůstat zachováno. Ale dokud je závislá na drogách, znamená pro své dítě určité nebezpečí. Tehdy bych od toho odrazil, je rozumné se toho v tomto okamžiku vzdát. Teprve až se své závislosti zbaví, nestojí jí nic v cestě.

CLAUDIA A jak bych měla zacházet s nepochopením rodiny toho muže ohledně jejího onemocnění? Já považuji závislost té matky za nemoc. Ale rodina jejího muže to spíše znevažuje, považují ji za budižkničemu a budou s ní jednat už vždy jako s nespolehlivou.

Co vede k závislosti

HELLINGER Z lidí se stávají závislé trosky, pokud jim matky říkávaly: „Co pochází od otce, nestojí za nic. Ber si jen ode mne.“ Pak se dítě své matce mstí a bere si toho od ní tolik, až mu to škodí. *Závislost je tedy msta dítěte na jeho matce*, za to že mu bránila brát i od otce. – Pochopila jsi to?

CLAUDIA Ano, ačkoliv – na to jsem se neptala. Ale je to pro mne velmi důležité. Moje původní otázka zněla, co mohu udělat pro to dítě nebo tu matku, jestliže ji rodina, která bude její dítě vychovávat, bude tak silně znevažovat. Jak bych mohla intervenovat?

HELLINGER Mohla bys tomu muži vysvětlit, jak závislost vzniká. Určitě se jeho náhled změní. A můžeš tomu muži říci, že se jeho dítěti bude dařit lépe, pokud v něm bude cítit a uznávat i jeho matku a pokud ji v něm bude milovat.

Uvedu ti příklad. Jedna žena odvěkla svého muže k psychoterapeutovi, aby pro sebe konečně něco udělal. Ona sama navštěvovala již několik skupin, absolvovala primární terapii a bůh ví co ještě. Ten muž se tedy připojil k jedné skupině, a když jsem ho uviděl, řekl jsem mu: „Copak tu děláš? Když se na tebe podívám, vidím, že se ti daří dobře. Ty tu být nemusíš.“ Byl z toho celý šťastný. Byl to řemeslník, jednoduchý člověk. Po několika dnech řekl, že nerozumí tomu, proč se mu tak dobře daří, vždyť ani nepoznal svého otce. Jeho otec padl ve válce pět neděl před jeho narozením. Řekl jsem mu: „Možná je tomu tak, že jsi ho nikdy nepostrádal, protože tvoje matka tvého otce velmi milovala a cítila.“ – „Ano,“ řekl on, „to dělala.“ Později jsme jeho rodinu sestavili a já ji zde pro vás také ještě jednou rozestavím.

Hellinger staví matku a napůl zprava za ni otce. Syn stojí před nimi.

HELLINGER Žena řekla: „Cítím se napůl jako muž.“ Pak jsem postavil muže za ni. A ona: „Teď jsem on a já jedno.“ Synovi se přitom dařilo dobře. Takové to tedy je, když jeden druhého ctí. Pak dokáže reprezentovat oba.

MATKA Také to cítím.

HELLINGER *k synovi* Jak se ti daří?

SYN Bylo mi docela teplo.

HELLINGER Otce nepostrádal, protože otec byl ctěn.

ke skupině Dětem se daří dobře, když matka v dětech ctí otce a váží si ho v nich a když otec v dětech ctí a váží si matky. Pak se cítí děti celistvé. Proto musí při rozvodu dostat právo na výchovu dětí ten, který si druhého partnera více považuje. Zpravidla to bývá muž. Ženy si to ale mohou zasloužit.

CLAUDIA Jak?

HELLINGER Pokud se chovají také tak.

THEA Já mám ještě otázku k závislosti. Řekl jsi v podstatě, že závislost je věrnost otci. Protože matka říká, že od otce nepojde nic dobrého

ho, dítě se stává závislým. Ale ty jsi řekl ještě něco, něco docela důležitého, co mi uniklo: co se při závislosti děje.

HELLINGER Dítě si bere od matky tolik, že mu to škodí. To je závislost. Proto by měli závislé léčit jen muži. Ženy se na to nehodí, ledaže by dokázaly vážit si otce jako závislého člověka. Pak by ho mohly zastupovat, jako se tomu stalo v našem případě.

DAGMAR Lze to tvrdit všeobecně nebo je rozdíl v tom, když se stane závislým muž a když se stane závislou žena?

HELLINGER Ne, platí to všeobecně, vždycky.

DAGMAR Takže situace je vždy stejná: matka dítěte, budoucího závislého, říká: „Co pochází od tvého otce je k ničemu, ber si jen ode mne.“ Jak tomu je ale v případě, že byl závislým otec, například, když to byl alkoholik, a matka synovi říkala: „To, co tvůj otec provádí, je k ničemu.“

HELLINGER Matka by v takovém případě měla synovi říkat: „*Miluji v tobě tvého otce a nevádí mi, jestli budeš jako on.*“ Účinek bude zvláštní. Protože je-li otec v synovi uznáván, nemusí se syn stát alkoholikem. Postup je tedy zcela obrácený než obvyklá praxe.

THOMAS To by tedy znamenalo, že masový nárůst závislostí všeho druhu v západním světě spolu souvisí.

HELLINGER Ano. Muži jsou na ústupu. Ženy si jich váží čím dál tím méně, a proto závislostí přibývá. To je normální pochod. Ženy nemohou muže jednoduše vyřazovat.

Závislost jako odčinění

GERTRUD Až do tématu závislosti jsem věřila, že nemám nic aktuálního, ale můj otec byl alkoholik a moje matka mi vždycky říkala, že jsem jako otec. Ale to bylo spíše ze strachu z alkoholismu. I já jsem měla dlouhou dobu poměrně velké problémy s alkoholem a teď jsem závislá na nikotinu.

HELLINGER Jednou u mne byla žena se silným vyzařováním, které se ale dařilo velmi špatně. Zažila psychotický náráz a začala pít. Pro-

čež chtěla několik hodin terapie, přijal jsem ji, a první, na co se přišlo, bylo: vzpomněla si, že viděla svou matku ležet opilou na zemi, otce bezmocně stát vedle ní a sebe rozzlobenou na matku. Řekl jsem jí: „Teď si představ, že tady leží na zemi tvá matka, lehni si vedle ní, vedle své opilé matky, podívej se na ni s láskou.“ Udělala to. Najednou začala k matce proudit láska, a tím se také oprostila od nutkání k závislosti. Něco takového můžeš udělat se svým otcem i ty. Když si představíš, že je tady a opilý, posadíš se nebo položíš vedle něj, před tváří své matky, a budeš se na něj dívat mile.

GERTRUD Takže matka by měla být u toho.

HELLINGER Ano, měla by být v obraze, je to přece jen obraz.

GERTRUD Ano, ano. Otec byl ale vždy velmi agresivní...

HELLINGER Ne, ne. To nechci vědět. Řešení znáš. To úplně stačí.

Když znáš řešení, neměla bys v něm hledat žádné další problémy.

Intuice je svázána s láskou

HELLINGER *ke Gertrud* Intuice funguje jen tehdy, když se soustředím na řešení, protože tehdy jsem také soustředěn na lásku a úctu. Pak nepotřebuji žádné další historky o komkoliv. Kdybych byl ale zvědavý a něco mne nutkalo k tomu, abych viděl problémy, pak by mne intuice zklamala. Intuice souvisí s úctou a láskou.

Závislost jako pokus o sebevraždu

Životu nebezpečná závislost, jako například když někdo bere tvrdé drogy jako heroin, je však někdy skrytým pokusem o sebevraždu. Často následuje dynamiku „budu tě následovat“ nebo „raději já než ty“, jindy dynamiku „zemřu s tebou“. Uvedu příklad:

Jedna mladá žena závislá na heroinu řekla: „Moje matka má rakovinu a umírá.“ Takže jsme postavili ji a její matku tak, že stály v určité vzdálenosti proti sobě. Bylo dojemné, s jakou láskou se dcera dívala

na svou matku. Vztáhla k ní ruce a řekla: „Půjdu s tebou.“ Bylo jasné, že chce zemřít s ní.

Léčivé sblížení se s matkou

UTE Celou dobu jsem byla rozjitřená kvůli tvé větě, že náklonnost by člověka vyvedla z hrobu. Teď se cítím trochu lépe, ale je mi slabo. A pak jsem také cítila bolest v celé pánevní oblasti a hrudním koši. Teď je to trochu lepší. Moje fantazie začala putovat poprvé, když jsem pomyslela na matku – a tím se také celou tu dobu zabývám – já ji totiž velmi...

HELLINGER Nechci, abys popisovala rodiče, protože to ti nepřinese nic. Důležité je, co se stalo.

UTE Poprvé jsem se přistihla při myšlenkách, že by se matka mohla zabít nebo že o tom alespoň přemýšlela. A to je pro mne nové.

HELLINGER Dostali jsme se k tomu.

Ute vzlyká.

UTE Najednou jsem všechno viděla jinak.

HELLINGER Vidíš, jak moc ji miluješ?

ke skupině Zprvu je to bolestivý pocit, když někdo v sobě objeví lásku.

UTE Je k tomu zapotřebí nesmírně mnoho síly.

HELLINGER Ne, neříkej nic. Je to dobrý pocit a působí sám o sobě.

Já bych to nechal tak.

Ute vstává a chce vyjít ven.

HELLINGER Ne, zůstaň tady. Bude mnohem lepší, když tu zůstaneš.

Mezi námi je ti mnohem lépe. Posad se vedle mne. Opř se.

Ona vzlyká.

HELLINGER Zhluboka nadechnout, s otevřenými ústy. Polož mi ruce na ramena, obě. Přesně tak. To je lepší. Zhluboka dýchej s otevřenou pusou a zhluboka vydechuj. Jakpak jsi mamince říkala jako dítě? „Mami“? „Mámo“?

UTE „Mámo.“

HELLINGER Tak řekni: „Mámo!“

UTE Mámo! Mámo!

HELLINGER „Moje milá mámo!“

UTE Moje milá mámo!

Hellinger ji objímá, dokud vzlykání nepoleví.

HELLINGER Jak je ti teď?

UTE Cítím vděčnost.

HELLINGER *ke skupině* Konečně se přerušené sblížování dostalo k cíli.

Všimli jste si, jak je to bolestivé? Jak hluboké? A jak se někdo schová a chrání, jak se ostýchá vydat se dál?

Řešení v případě přerušného sblížování

Skrze rodiče

Navázat na přerušené sblížování u svého dítěte dokáže přece jen nejlépe matka. Protože toto sblížování a toto přerušování se týkalo jí. U malého dítěte by se to matce podařilo ještě snadno. Objala by dítě rukama, stiskla a líbala a držela tak dlouho, dokud by se nevrátila láska, kterou potlačil vztek a smutek, dokud by k ní neproudila znovu láska a touha malého dítěte a dokud by se dítě v jejím náručí neuvolnilo.

I dospělému dítěti může maminka pomoci překonat odloučení, vlastně přerušované sblížování, vrátit vše nazpátek, když ho bude objímat. Ale k tomu je nutné se vrátit v čase před okamžik, kdy k rozluce došlo. Tam musí znovu navázat, protože to dítě žijící v tomto okamžiku k matce chce a chce svou tehdejší maminku. Takže maminka a dítě se

musejí při tomhle objímání cítit jako tenkrát. Otázka zní, jak se mohou spojit lidé, kteří byli dlouho odloučení?

Uvedu příklad: jedna matka si dělala starosti o svou dospělou dceru. Ale dcera se své mamince vyhýbala a domů chodila jen zřídkka. Řekl jsem té matce, že musí svou dceru podržet ještě jednou tak, jako matka drží svoje smutné dítě; ale že nemá nic podnikat, jen ten obraz mít na paměti a držet ho ve své duši, dokud se nenaplní sám od sebe. Po roce mi vyprávěla, že její dcera přišla domů, ona se k ní klidně a tiše přitočila a pak se dlouho objímaly. Pak dcera vstala a odešla. Ani jedna z nich nic neřekla.

Skrze zástupce rodičů

Pokud nejsou matka či otec k dispozici, mohou je zastoupit pomocníci. U malého dítěte jsou to příbuzní nebo vychovatelé, u dospělého dítěte možná schopný terapeut. Pomocník nebo terapeut musí ale vyčkat správného okamžiku. Musí se niterně spojit s matkou nebo s otcem dítěte a jednat jen jako jejich představitel a jako z jejich pověření. Musí milovat místo rodičů a vést lásku dítěte tam, kam především patří, k rodičům. Jakmile se k dítěti vrátí rodiče, měl by se potichu stáhnout. Ve vší intimitě udržovat distanci a zůstat vnitřně svobodný.

Hluboká poklona

U dospělého dítěte stojí sblížení v cestě někdy to, že své rodiče neuznává, že jim něco předhazuje, že si připadá lepší a chce být lepší než oni, nebo od nich alespoň chce něco jiného, než mu oni dávají. Pak musí sblížení předcházet hluboká poklona.

Tato hluboká poklona se dělá v první řadě zcela niterně, v duchu. Ale získá na hloubce a síle, pokud je provedena doopravdy, viditelně a slyšitelně; pokud například skupinka srozuměných sestaví rodinu dítěte a „dítě“ poklekne před představiteli rodičů, pokloní se jim až

k zemi, vztáhne ruce s otevřenými dlaněmi směrem k nim a vydrží v této pozici tak dlouho, dokud není připraveno jednomu nebo oběma říci: „*vzdávám ti – vzdávám vám – úctu*“. Někdy se patří dodat: „*je mi to líto*“ nebo „*nevědělla jsem*“ či „*prosím, nezlobte se*“ nebo „*velmi jsem chyboval/a*“ nebo jednoduše „*prosím!*“ Teprve pak si může dítě stoupnout, přiblížit se k nim, obejmout je a říci: „milá maminko“, „milý tátnku“ nebo jednoduše „mamí“, „tati“ nebo jak jim vlastně říká.

Důležité je, aby představitelé rodičů během celé ceremonie nic neříkali, především ale, aby děti, které se před nimi sklání, nevycházeli vstříc, ale přijali úctu, kterou jim dítě vzdává, dokud nebude vážnosti učiněno zadost a neroztají ledy. Teprve pak mohou objímání oplatit objetím.

Celou proceduru by měl vést nějaký vůdce skupiny. On rozhoduje, zda byl rituál přiměřený a zda může ke sblížení dojít. Předřikává „dítěti“ slova, které by mělo říkat během vzdávání úcty a objímání. Také musí dávat pozor na signály odporu a pomáhat je překonat, například vyzváním dítěte k hlubokému dýchání s mírně otevřenými ústy a hlavou pokleslou směrem dopředu. K odporu lze počítat všechny pocity, které oslabují, například naříkání a vzdychání. Pomáhá přestat tyto pocity slabosti, nalézt sílu a klidně dýchat. Všechno, co oslabuje, jen opakuje pocity roztržky a neléčí. Někdy může vedoucí skupiny položit ruce mezi lopatky dítěte, aby mu dodal pocit jistoty a jemně mu pomohl. Někdy musí proceduru přerušit, když chybí plná připravenost k vzdávání úcty. Nebo ji přeruší po klanění, aniž by se přešlo k následujícímu kroku, to tehdy, když dítě svým rodičům udělalo něco zlého a dluží jim nápravu.

Pokud během stavění rodiny není dotyčný schopen vzdát příslušnou úctu rodičům či provést celou proceduru, může ho někdo zastoupit a mluvit a konat za něj. Někdy to bývá dokonce účinnější, než když to dělá dotyčný osobně.